

Specyfika rynku rolnego – rynek mleka.

Rynek to ogół stosunków i powiązań między producentami, sprzedającymi i kupującymi. To za jego pośrednictwem zaspokajane są w większości potrzeby na dobra i usługi. W gospodarce rynkowej, przy wysokiej produkcji i dużej podaży produktów, konieczne jest badanie potrzeb i zachowań nabywców, relacji pomiędzy podażą a popytem, siłę konkurencji oraz kształtowanie się cen.

Rynek rolny ma jednak pewne szczególne cechy, które wynikają ze specyfiki rolnictwa. Charakterystyczne cechy ruchu cen na rynku rolnym spowodowane są:

- sezonowością (niskie ceny w sezonie, wysokie poza sezonem – zwłaszcza na rynku warzyw i owoców);
- cyklicznością (po spadku cen spowodowanym nadprodukcją następuje silny spadek produkcji, co z kolei powoduje duży wzrost cen, ponowną nadprodukcję itd.) Trzeba tu pamiętać, że stosunkowo łatwo można dokonać zmian w wysokości produkcji roślinnej, trudniej w trzodzie, najtrudniej w bydło, gdzie odbudowa zlikwidowanego na skutek małej opłacalności stada trwa kilka lat, oraz w sadownictwie, gdyż zlikwidowane sady trudno założyć od nowa.;
- dużym wpływem warunków atmosferycznych (susze, mrozy, wymoknięcia itp. Wpływają na wysokość plonów i w efekcie na ceny);
- dużym, wzajemnym uzależnieniem cen jednych produktów rolnych od drugich (np. ceny zbóż paszowych bardzo silnie wpływają na ceny pasz a zatem i na ceny żywca i mleka krowiego);

Najczęściej rynek rolny rozumie się jako sferę obrotu produktami rolniczymi między producentami (gospodarstwami rolnymi) a ogniwami handlu i przetwórstwa, ale w jego zakres wchodzi również:

- zaopatrzenie rolnictwa w środki produkcji pochodzenia przemysłowego,
- zaopatrzenie gospodarstw rolnych w środki produkcji z innych gospodarstw rolnych (materiał siewny, zwierzęta zarodowe, niektóre pasze).

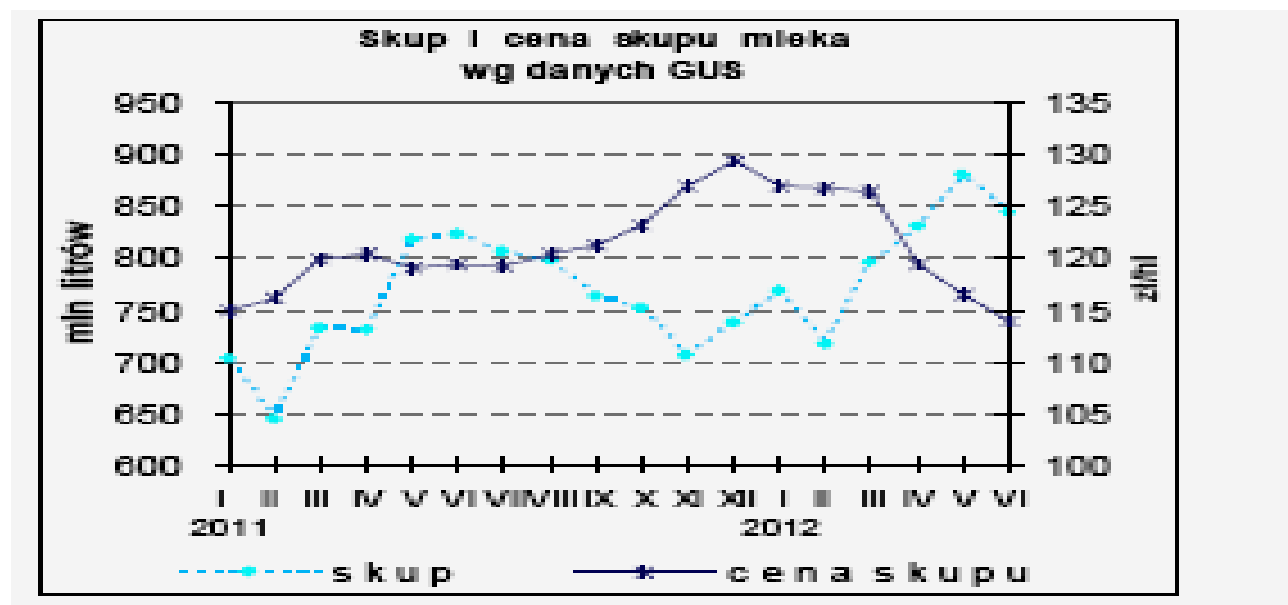
Cena produktu w istotny sposób wpływa na wysokość wpływów ze sprzedaży i zysk gospodarstwa. Jest jednym z elementów kształtującym popyt. Wysoka cena daje wprawdzie większy zysk ze sprzedanej jednostki produktu, ale obniża wysokość sprzedaży.

Dynamiczne zmiany na rynkach rolnych i coraz większa złożoność czynników ekonomicznych i przyrodniczych wpływających na te rynki powodują, że stale trzeba reagować na nowe wyzwania. Rynki rolne coraz silniej podlegają globalizacji – na sytuację na tych rynkach znaczący wpływ wywiera sieć powiązań w skali światowej. Rynki unijne, a zatem również

rolnictwo każdego z krajów członkowskich UE, funkcjonuje na rynkach coraz bardziej uzależnionych od koniunktury światowej. Tak dzieje się również na rynku mleka. Wzmożony popyt na mleko i jego przetwory, szczególnie ze strony rozwijających się krajów azjatyckich, znacząco przewyższał produkcję i był zaspokajany zwiększonym importem. W efekcie koniunktura na rynku mleka uległa istotnej poprawie.

W Polsce skup mleka surowego w I półroczu 2012 roku był większy o ok. 9% niż w tym samym okresie roku poprzedniego.

Wg danych GUS w czerwcu 2012 roku skupiono ponad 844 mln litrów mleka, tj. o 4% mniej niż w maju tego roku, ale jednak 3% więcej niż w maju poprzedniego roku.

Ogółem w I półroczu 2012 roku producenci dostarczyli do zakładów mleczarskich 4,8mld litrów mleka, o 9% więcej niż przed rokiem.

Ceny skupu mleka (bez VAT) wskazują tendencje spadkową. Wg danych GUS w czerwcu 2012 roku dostawcy otrzymywali za mleko krowie 113,93zł/hl (hl=100l)tj. o 2,2% mniej niż w maju tego roku, a 4,5% mniej w porównaniu z poprzednim rokiem. Analizując I półrocze 2012r. ceny skupu mleka krowiego kształtowały się średnio na poziomie 121,7zł/hl, czyli o 3% wyższym niż w I półroczu 2011 roku.

Sytuacja w zakresie cen mleka w czerwcu 2012 roku w poszczególnych województwach kształtowała się następująco:

Województwa	Ceny skupu mleka bez VAT - zł/hl		
	VI 2012	zmiana ceny w %	
		miesięczna	roczna
1	2	3	4
POLSKA	113,93	-2,2	-4,5
Dolnośląskie	116,54	-2,4	-5,3
Kujawsko-pomorskie	108,78	-3,5	-7,9
Lubelskie	111,84	-5,1	-2,4
Lubuskie	119,89	-0,7	-4,5
Łódzkie	106,88	-3,4	-3,3
Małopolskie	105,72	-0,2	2,1
Mazowieckie	112,98	-2,2	-4,5
Opolskie	116,81	-0,9	0,8
Podkarpackie	109,01	-0,0	5,9
Podlaskie	119,56	-1,6	-5,8
Pomorskie	112,24	-3,6	-6,0
Śląskie	114,26	-2,4	1,0
Świętokrzyskie	109,21	-2,3	0,0
Warmińsko-mazurskie	115,88	-1,0	-5,3
Wielkopolskie	113,92	-1,9	-4,7
Zachodniopomorskie	119,16	-4,0	-5,4

Źródło: GUS i obliczenia ARR.

Jak wynika z powyższego zestawienia najczęściej za mleko krowie płacono w województwie lubuskim 119,89zł/hl i w województwie podlaskim – 119,56 zł/hl, najmniej natomiast otrzymywali dostawcy mleka krowiego w województwie małopolskim – 105,72zł/hl i łódzkim – 106,88zł/hl.

W Wielkopolsce przeciętna cena skupu mleka krowiego w czerwcu 2012r wynosiła 113,92zł/hl i kształtowała się na poziomie średniej ceny krajowej (113,93zł/hl).

Potwierdzeniem funkcjonowania rynków rolnych jest bieżąca sytuacja na rynku mleka, gdyż zwiększony skup mleka w I półroczu br. o ok. 9% w wyniku większej produkcji, spowodował spadek cen skupu, co w konsekwencji spowodowało mniejszą opłacalność tej produkcji w gospodarstwach o specjalizacji produkcji mleka. Dla poprawienia opłacalności produkcji, czyli

zwiększenia cen skupu konieczny jest większy zbył produktów mlecznych, jak np. eksport tych wyrobów lub też większe spożycie w kraju np. szklanka mleka w szkołach.

Opracowanie: Teresa Stefańczyk

Dział Ekonomiki WODR w Poznaniu